

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-04-10
Besvaras senast
2025-04-16 kl. 12.00

Till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1016 Stärkt transparens i biståndet

I regeringens reformagenda *Bistånd för en ny era* lyfts transparens som en central princip för biståndspolitiken. Ambitionen är att biståndets mål, resurser och resultat ska vara tydliga, begripliga och möjliga att följa upp – både för skattebetalare och för aktörer i mottagarländerna. Detta syftar till att bygga förtroende, säkerställa ansvarsutkrävande och stärka legitimiteten för svensk biståndspolitik.

Expertgruppen för biståndsanalys (EBA) problematiserar denna ambition i årsrapporten *Biståndsanalys 2025*, där man konstaterar att ökad transparens i praktiken inte handlar om att enbart publicera öppna data. I själva verket, menar EBA, har öppenheten ofta begränsad effekt om inte informationen också är användbar, sammanhållen och målgruppsanpassad. Det krävs enligt rapporten tydliga sammanfattningar, pedagogiska analyser och redovisningar som gör det möjligt för såväl journalister som beslutsfattare, utvärderare och allmänheten att förstå och utvärdera biståndets resultat.

EBA lyfter även fram att transparens måste utgå från olika användarbehov. Vad en granskande journalist behöver skiljer sig från vad en lokal civilsamhällesorganisation i ett partnerland behöver. Trots detta är mycket av dagens dokumentation fragmentarisk, tekniskt svårtolkad och i vissa fall otillgänglig för de målgrupper som biståndet ska gagna.

Ett konkret exempel som tas upp i rapporten är bristen på spårbarhet i biståndets vidareförmedling. När biståndsmedel går genom flera led – från Sida till en internationell organisation, som i sin tur kanaliserar medlen vidare till underleverantörer eller lokala partner – försvåras möjligheten att följa pengarna och förstå var insatserna faktiskt landar. Detta gäller särskilt humanitärt bistånd och privatsektorsfrämjande insatser, där EBA noterar att transparensen ofta minskar ju längre från givaren pengarna rör sig. Här krävs särskild vaksamhet, menar man, för att säkra spårbarhet, undvika medelsläckor och bevara biståndets legitimitet.

EBA efterlyser därför mer systematisk och målgruppsanpassad redovisning och pekar på att regeringens nuvarande arbete med transparens riskerar att bli alltför teknokratiskt snarare än förankrat i reella behov av insyn och förståelse.

Som socialdemokrat menar jag att insyn och öppenhet är grundbultar i all

offentlig verksamhet. Det gäller i synnerhet biståndet – där resurser hanteras på uppdrag av svenska skattebetalare för att bidra till en bättre framtid för människor i utsatthet. Att då inte kunna redovisa hur pengarna använts, vilka effekter de haft och varför vissa insatser inte gett önskat resultat – det underminerar tilltron till hela systemet. Transparens är inte en teknisk fråga – det är en demokratifråga.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till statsrådet Benjamin Dousa:

Hur avser statsrådet att inom ramen för sin tjänsteutövning konkret säkerställa att transparensen i det svenska biståndet förbättras i praktiken – med tydliga, begripliga och spårbara redovisningar anpassade till olika användare – i ljuset av den analys och kritik som framförs i EBA:s rapport *Biståndsanalys 2025*?

.....

Olle Thorell (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch